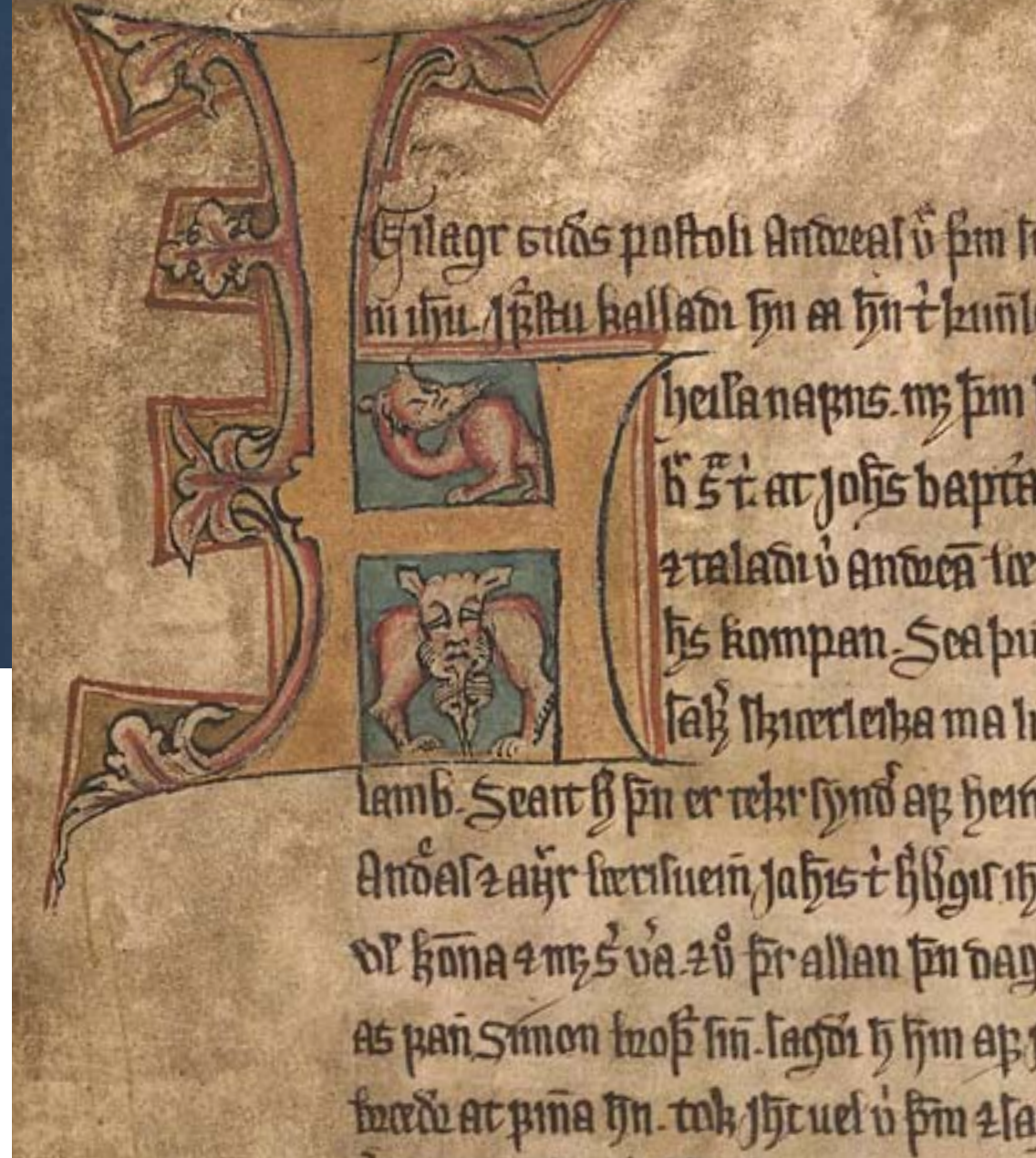

Brev fra Jón Eiríksson, biskop på Hólar (1359–1386) av 2. oktober 1371 om fordelingen av rettighetene til fiske i jøkulelvne i Skagafjörður, mellom kirken på Miklabær og gården Reykir i Tungusveit. Biskopens segl er lengst til venstre. AM Dipl. Isl. Fasc. III, 19.

I 2009 ble Árni Magnússons håndskriftsamling opptatt i UNESCOs register over verneverdige dokumentar, som kalles Verdens hukommelse (Memory of the World Register). UNESCO (FN's organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur) vil med denne listen skape oppmerksomhet omkring viktigheten av å bevare verdens intellektuelle kulturarv, og utnevner derfor samlinger og arkiver som har spesiell verdi. Innlemmelsen av Árni Magnússons håndskriftsamling i registret innebærer en stor anerkjennelse av den islandske håndskriftarven. I UNESCO's begrunnelse heter det at samlingen inneholder uvurderlige håndskrifter som forteller om de nordiske landenes – og faktisk også en stor del av Europas – historie og kultur, helt fra middelalderen og til nyere tid. Islendingesagaene nevnes spesielt som eksempel på enestående bidrag til verdenslitteraturen som er bevart i håndskriftene.

Forside: Initial fra Skarðsbók postulasagna, SÁM 1; fra tredje fjerdedel av 1300-tallet.

nunags signar / litraf

www.arnastofnun.is

ISLANDSKE MIDDELALDERHÅNSKRIFTER

ÁRNI MAGNÚSSON-INSTITUTTET
FOR ISLANDSKE STUDIER

Árni Magnússons håndskriftsamling er oppbevart i de to Arnamagnæanske instituttene i Reykjavik og København. Samlingen består av ca. 3000 håndskrifter fra middelalderen og de påfølgende århundrer; samt i underkant av 14000 dokumenter, både originaldiplomer og avskrifter av slike.

Árni Magnússon ble født på Kvennabrekka i Dalir i 1663. Han fikk sin første utdanning hjemme på Island og studerte videre i København. Her ble han arkivsekretær ved kongens geheimearkiv, og seinere også professor i dansk oldtidskunnskap ved Københavns Universitet. Árni Magnússon var den mest iherdige samleren av islandske håndskrifter i sin tid. Noen av bøkene fikk han i gave, andre ble kjøpt og han fikk også folk til å skrive av tekster fra håndskrifter som ikke var til salgs. En del av hans håndskrift- og boksamling gikk tapt i den store bybrannen i København i 1728; men det antas at de fleste pergamenthåndskriftene som var i hans eie, ble reddet fra flammene. Árni Magnússon døde like etter, 7. januar 1730, og hadde ved sin død testamentert håndskriftene til Københavns Universitet.

Illustrasjonene i mange lovbokhåndskrifter gir et innblikk i islendingers daglige gjøremål før i tiden; til venstre tappes det øl fra en tønne, og til høyre prøver man diverse måleredskaper. AM 147 4to Heynesbók; fra første del av 1500-tallet.

Håndskriftene fra Árni Magnússons samling danner kjernen i håndskriftsamlingen i Árni Magnússons institutt for islandske studier i Reykjavik. De ble overlevert fra Danmark til Island i årene 1971-1997, som følge av en avtale som ble inngått mellom de to landene som avslutning på den såkalte håndskriftsaken, som hadde pågått i en årrekke. Uenigheten gjaldt om de islandske håndskriftene skulle overleveres til Island eller forbli i Danmark. I tillegg til håndskrifter fra Árni Magnússons samling, fikk islendingene mange håndskrifter fra Det Kongelige Bibliotek i København. Det er også oppbevart flere andre håndskrifter på instituttet, f.eks. Skarösbók postulasagna (legender om apostlene), som med hjelp fra islandske banker ble kjøpt på auksjon i London i 1965- og gitt i gave til det islandske folk.

Möðruvallabók (AM 132 fol) fra midten av 1300-tallet er det største av de bevarte håndskriftene som inneholder islendingesagaer. Det inneholder 11 sagaer, bl.a. Njáls saga, Sagaen om Egil Skallagrimsson og Sagaen om laksdølene. Boken er innbundet i permer av tre, noe som var vanlig i middelalderen.

